

Fa unes setmanes vaig rebre, gairebé al mateix temps, el programa d'aquestes Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística i la traducció catalana del llibre de George Steiner *Errata*. En aquest darrer vaig llegir un paràgraf que me'ls va fer relacionar. Diu: «Les controvèrsies filològiques poden engendrar odis purs i duradors. Les polèmiques entre lexicògrafs o gramàtics exhibeixen un *odium* tan vehement, tan personalitzat com l'atribuït als teòlegs.»

És cert que les controvèrsies filològiques generen odis duradors? No em sembla prudent opinar sobre aquesta qüestió des de fora del món de la filologia, però podem admetre que les disputes existeixen i que, com passa amb els teòlegs, els filòsofs, els científics o els juristes, les raons tècniques en les quals es fonamenten tenen moltes vegades rerefons personals i col·lectius, sovint constituïts en una o munició d'estratègies o ideals polítics.

En qualsevol cas, atès que la lliure opinió, la controvèrsia o la disputa en moltes matèries que afecten les funcions, i pel que avui ens ocupa, també la forma de la llengua catalana, existeixen i són vives en la nostra societat, en el mateix moment en què el president de la Secció Filològica de l'Institut, el doctor Argenter, em va parlar de la idea encara abstracta de celebrar unes Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística i va oferir a la Direcció General la possibilitat de participar en el seu finançament, vaig considerar-les necessàries i em va semblar que podien ser útils. Que ho podien ser especialment si les convocava l'Institut, perquè podien afavorir un punt de trobada entre els lingüistes i escriptors de la Filològica i els qui no en formen part. Es tractava d'organitzar una trobada entre l'IEC i la universitat, la premsa, els escriptors de tots els gèneres, els traductors, els editors i en general els professionals de la llengua i la comunicació que permetés un diàleg en relació amb diverses qüestions que afecten alguns aspectes puntuals, puntualíssims m'atreuria a dir, sobre la forma i el corpus de la llengua catalana. Desitjo sincerament que siguin útils per a aquesta finalitat.

Des de fa vint anys, a Catalunya es realitza una política lingüística de suport i de promoció de la llengua catalana que pretén fer-li recuperar el paper i les funcions que, com a llengua pròpia, li corresponen. L'objectiu últim d'aquesta política és que el català deixi enrere l'etapa de minoritat a la qual s'havia vist sotmès en els darrers segles i, de manera molt especial, en el segon terç

del segle xx. Cal que tothom en tingui un nivell de coneixement oral i escrit adequat a les exigències de la societat actual i que el sistema educatiu el faci possible, que les institucions pròpies del país l'emprin de manera habitual, que els mitjans de comunicació orals i escrits s'editin en català, que la comunicació empresarial, que té un ventall tan ampli de manifestacions, es faci en català amb normalitat, que el català sigui la llengua de les activitats culturals i la creació literària i científica, que la informàtica i les aplicacions lingüístiques que hi són associades obrin camins i no siguin barreres per al seu ús, i que siguin catalanes la veu i la imatge del país i els seus ciutadans.

Amb aquesta finalitat, el Parlament de Catalunya, com també els de les Illes Balears i el País Valencià, han aprovat amb amplíssimes majories lleis que preveuen diverses mesures de política lingüística que afecten específicament les funcions i l'estatut del català. Aquestes mesures en pressuposen d'altres de prèvies: les que afecten la forma de la llengua.

És que les decisions que afecten la forma de la llengua són en certa manera prèvies a les que n'afecten l'ús i les funcions. És evident que sense una normativa unívoca, clara, estandarditzada, no és possible una política per a promoure l'ús d'una llengua i dignificar-ne les funcions socials. Per això nosaltres, els catalans, tant de temps desproveïts d'escoles i d'universitats en les quals s'ensenyés la nostra llengua i en la nostra llengua, tant de temps privats d'institucions polítiques que l'empessin en les tasques legislatives, administratives i judicials, tant de temps forçats a llegir els diaris i els llibres en una altra llengua, tant de temps convençuts que, com deia Torres i Bages, ni el testament és vàlid en català, comptar amb una normativa acceptada socialment era, i és, imprescindible, perquè no és possible imaginar ni escola, ni mitjans de comunicació, ni llibres, ni administració, ni comunicació empresarial, ni documentació de cap tipus en català sense l'esmentada normativa.

Per això, podem considerar providencial la tasca dels escriptors de la Renaixença ençà i, sobretot, l'obra de normalització de l'ortografia i la morfologia, del lèxic i de la sintaxi realitzada per Pompeu Fabra, primer tot sol i després a l'empara de l'Institut d'Estudis Catalans. Sense la normativa depurada que Fabra ens deixà, la política de difusió del coneixement i de recuperació de l'ús del català que es du a terme des de 1980 i, sobretot, des de 1983, no hauria estat possible, com tampoc no ho hauria estat, amb seguretat, la resistència cultural dels anys de la dictadura.

Precisament, el fet de comptar amb una normativa clara i acceptada és una de les característiques (una entre tantes) que diferencien la situació actual de la llengua catalana de la d'altres llengües habitualment considerades minoritàries, com són l'occità, el bretó, el sard o el gal·lès. Més propers a la nostra circumstància política, bascos i gallecs han hagut d'estudiar, de discutir, de polemitzar pel model de llengua, per la seva unificació, per la seva normativització, i encara ara ho fan, tot entorpidint processos de difusió de l'ús. El cas de Noruega és també simptomàtic. Des de 1905, any de la independència del país, el Parlament noruec ha votat almenys onze reformes ortogràfiques que oscil·len, pendularment, entre els partidaris del bokmaal, més urbà i proper al danès, i del nynorsk, més rural i dialectalitzat, sense que ni filòlegs ni escriptors ni po-

lítics siguin capaços d'arribar a un consens. Així s'afebleix el prestigi de la llengua entre els parlants i se li fa perdre el respecte dels veïns. Així resulten estèrils tots els esforços de dinamització de l'ús. La llengua catalana, gràcies a l'obra de Pompeu Fabra i al llegat del Noucentisme, té feta una part important del camí que l'ha de situar en el lloc que li correspon entre les grans llengües d'Europa i, en particular, entre les llatines.

Perquè sabem la importància de comptar amb una normativa lingüística científicament depurada, territorialment unificada i socialment acceptada, des del Govern de Catalunya, en el marc de la política lingüística, es valora i encoratja la tasca de l'Institut d'Estudis Catalans, el qual, per llei, és reconegut com a institució encarregada d'establir i actualitzar la normativa lingüística del català, i al qual, per convicció política, es garanteix el finançament.

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans és, doncs, una de les peces de la política lingüística de Catalunya que repercuteix més que cap altra, no solament dins dels nostres estrictes límits administratius, sinó també en totes les terres de parla catalana. Aquest paper institucional li correspon com a acadèmia de la llengua, i no el tindria com a conjunt d'acadèmies d'altres branques científiques per molt reconeguts que fossin els seus membres, per molt respectables que fossin els seus estudis i treballs, per molt present que fos a la societat, per molt brillant que fos la seva història.

Respectem i valorem la tasca de l'IEC, i li reconeixem l'autoritat en el seu paper d'acadèmia de la llengua, d'institució encarregada d'establir i actualitzar la normativa del català. Una normativa que cal establir i actualitzar amb precisió científica, amb rigor acadèmic i amb cura metodològica, tenint en compte la repercussió econòmica i la utilitat pràctica de les formes i amb el benentès que autoritat lingüística no equival a monopoli de la recerca, ni a concentració dels recursos lingüístics, ni a privilegi d'edició en exclusiva. Ben al contrari, hem de veure com un signe de fortalesa i de normalitat i com una mostra de riquesa l'existència d'autors, d'institucions i de grups de recerca en les diverses àrees de la lingüística, i també la de grups empresarials que inverteixen en l'edició de diccionaris generals i especialitzats i altres obres sobre la llengua catalana.

L'Institut, i la Secció Filològica en particular, han de cercar i mantenir en l'exercici de les competències que li corresponen en relació amb la forma de la llengua un consens social bàsic que li permeti afermar la seva autoritat, de la mateixa manera que l'han de buscar el Parlament i el Govern en el disseny i l'aplicació de la política que afecta les funcions i l'estatut de la llengua. Corespectivament, la societat, i de manera molt especial els escriptors, els lingüistes, els professionals de la llengua i la comunicació i les administracions públiques, han d'acceptar, per interès personal i col·lectiu, la normativa establerta i seguir-la, si més no els usos formals, animats per aquell esperit de col·laboració i disciplina que l'any 1915 reclamava, com a deure patriòtic, Pompeu Fabra, i que Carles Riba exigia als anys cinquanta al pròleg de la primera edició del diccionari, apareguda a la postguerra.

Des del Govern de Catalunya, es reconeix i respecta l'autoritat de l'Institut i es garanteix l'aplicació de la normativa a l'Administració i als mitjans de comunicació i, òbviament, al sistema

educatiu, i es col·labora amb il·lusió en tasques d'assessorament al públic general i especialitzat que en faciliten la difusió. També s'hi col·labora en alguns àmbits específics, com són el de la toponímia i el de la terminologia, tal com hi haurà ocasió de constatar més específicament en el decurs d'aquestes Jornades.

Com a director general de Política Lingüística, em fa goig veure que la Secció Filològica treballa amb la voluntat declarada d'escoltar a tothom, de mantenir contactes amb les universitats, els estudiosos, les administracions, els ensenyants, els assessors i els escriptors i que busca una relació fluïda i uns canals de comunicació àgils. Estic segur que serà en benefici de la seva autoritat i en profit del prestigi i de l'ús de la llengua d'aquest país.